

Nacionalne konsultacije sa udruženjima/udrugana žrtava o nacrtu Statuta REKOM

Tuzla, BiH
29. maj 2010.

Nacionalne konsultacije sa udruženjima/udrugana žrtava o nacrtu Statuta REKOM organizovalo je Udruženje *BH Novinari*. Na skupu je učestvovalo 28 predstavnika udruženja iz BiH. Moderatorica skupa bila je Dženana Karup Druško, potpredsjednica Udruge *BH Novinari* i članica Koordinacijskog vijeća Koalicije za REKOM. Uvodničari su bili Amir Kulagić (Koordinacijsko Vijeće Koalicije za REKOM), Anđelko Kvesić (Koordinacijsko Vijeće Koalicije za REKOM) i Dejan Kožul (regionalni koordinator konsultativnog procesa za REKOM).

Komentari učesnika/ca na nacrt Statuta REKOM:

Član 5.

Period delovanja

1. Mandat trajanja REKOM-a obuhvata period od dve godine, nakon šestomesečnog perioda priprema.
2. REKOM može produžiti svoj mandat najviše za šest meseci.

Komentar:

Mandat od dvije godine je prekratak da bi se prikupile sve činjenice.

Ono što ja mislim da je to kratak period za prikupljanje svih činjenica o počinjenim ratnim zločinima i drugim teškim kršenjima ljudskih prava. Mislim da je taj mandat od dvije godine prekratak da bi se prikupile sve činjenice. (Mevludin Lupić, Udruženje porodica zarobljenih i nestalih lica opštine Zvornik, Zvornik, BiH, Nacionalne konsultacije sa udruženjima/udrugana žrtava o nacrtu Statuta REKOM REKOM, Tuzla, BiH, 29. maj 2010.)

Član 9.

Ciljevi REKOM-a

REKOM ima sledeće ciljeve:

- a) utvrđivanje činjenica o ratovima/oružanim sukobima i o ratnim zločinima i teškim kršenjima ljudskih prava počinjenim na području SFR Jugoslavije u periodu od 1. januara 1991. do 31. decembra 2001. godine.

Član 21.

Vremenska i teritorijalna nadležnost REKOM-a

REKOM utvrđuje činjenice o ratnim zločinima i teškim kršenjima ljudskih prava izvršenim u periodu od 1. januara 1991. do 31. decembra 2001. godine u državama na prostoru bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ), kao i političkim i socijalnim okolnostima koje su periodu od 1. januara 1980. do 31. decembra 2001. godine doprinele izbijanju ratova/oružanih sukoba, činjenju ratnih zločina i teških kršenja ljudskih prava.

Komentar:

Zbog budućih generacija važno istražiti i uzrok a ne samo posljedice.

U kontekstu ovoga što ste govorili jako mi se sviđa da se ide od 80-te. Da se ne krene od posljedice, a preskoči se uzrok. To je jako važno zbog budućih generacija. (Jasmin Imamović, načelnik Opštine Tuzla, BiH, Nacionalne konsultacije sa udruženjima/udrugana žrtava o nacrtu Statuta REKOM, Tuzla, BiH, 29. maj 2010.)

Jezgra nacionalizma počinje 1941. i to je godina od kada treba tražiti uzroke

Ja se ne bih složio, a to sam i u par svojih diskusija rekao tokom rada REKOM-a u prošlim vremenima da ne možemo uzeti od '80. godina. Osamdesete godine su godine pa do devedesetih kada je narod fino živio, ali u samom narodu, u sva tri nacionalna korpusa stvarala su se jezgra nacionalizma, a ta jezgra nacionalizma su počela i počinju od '41. Sjetite se sedamdeset prve godine šta se isto desilo nama u Bosni. Šta se moglo desiti? Da li znate ili da ja napominjem, ubačenu grupu, koja je tada htjela da ruši državni poredak one Socijalističke Republike Jugoslavije. A to su sve ta žarišta u sva tri nacionalna korpusa, koja su htjela da razbiju po svaku cijenu onu Jugoslaviju. (Dragislav Mijanović, Udruženja ratnih

vojnih invalida, Zvornik, BiH, Nacionalne konsultacije sa udruženjima/udrugana žrtava o nacrtu Statuta REKOM, Tuzla, BiH, 29. maj 2010.)

I danas se krše ljudska prava sakrivanjem masovnih grobnica.

Ja sam rekao da vremenska i teritorijalna nadležnost REKOM-a, ovdje je naglašeno tačno po datumu od kada do kada i teritorijalna nadležnost, i reći ću da se slažem sa početkom, to je 1. januar '80., ali se ne bi baš složio da to bude 31. decembar 2001. godine s obzirom da ako imamo činjenicu da se u Bosni i Hercegovini još uvijek potražuje negdje oko 10.000 nestalih osoba mi danas imamo situaciju da danas neko u Bosni i Hercegovini krši naša ljudska prava sakrivanjem masovnih grobnica i ono što mislim da bi ipak mandat ove komisije trebao da bude je da mi u što kraćem vremenskom roku dođemo do saznanja i informacija gdje su masovne grobnice. S toga mislim da je ovaj datum, to je bar mišljenje organizacije iz koje ja dolazim, da je 31. decembar 2001. godine nekakav krajni rok gdje bi se vršilo dokumentovanje činjenica . (Mevludin Lupić, Udruženje porodica zarobljenih i nestalih lica opštine Zvornik, Zvornik, BiH, Nacionalne konsultacije sa udruženjima/udrugana žrtava o nacrtu Statuta REKOM REKOM, Tuzla, BiH, 29. maj 2010.)

Produžiti period koji će obuhvatati REKOM.

Što se tiče ovih opstrukcija i vremenskog trajanja završetka REKOM-a, do kada je taj period, ja bih se složio sa kolegama koji su rekli da se ne treba ograničavati na taj period, jer mi imamo sigurno strašna kršenja prava žrtava i članova njihovih porodica od svakog onog pojedinca ili institucije koji na bilo koji način vrši opstrukciju u pronalaženju, identifikaciji žrtava i sankcionisanju počinitelaca. (Goran Dražić, Udruženje Zajedno do istine, Banja Luka, BiH, Nacionalne konsultacije sa udruženjima/udrugana žrtava o nacrtu Statuta REKOM, Tuzla, BiH, 29. maj 2010.)

Ograničavanjem na 1980. postavlja se kamen temeljac za nove sukobe.

Ograničavanjem REKOM-a od osamdesete pa ovamo je stvaranje preduvjeta, postavljanje kamena temeljca za nova sukobljavanja. (Mirko Šimunović, Udruga obitelji poginulih i nestalih branitelja, Žepča, BiH, Nacionalne konsultacije sa udruženjima/udrugana žrtava o nacrtu Statuta REKOM, Tuzla, BiH, 29. maj 2010.)

Član 10.

Sastav REKOM-a

[Opcija A – preporuka Radne grupe]

REKOM čini 20 članova i članica, tako što:

- a. Bosna i Hercegovina bira pet članova ili članica;
- b. Hrvatska, Kosovo i Srbija biraju po tri člana/članice;
- c. Crna Gora, Makedonija, i Slovenija biraju po dva člana/članice.

Komentar:

Potrebno napraviti reviziju u definiciji ljudskih žrtava.

Mislim da je neophodno da iz Bosne i Hercegovine bude pet članova iz više razloga. Mislim da to ne trebam objašnjavati, jer ako budu tri člana onda će to, naravno podrazumijeva se biti jedan Bošnjak, a iz Srbije će biti četiri, iz Hrvatske četiri itd, da ne obrazlažem. Kada je u pitanju popis ljudskih žrtava mislim da će tu biti potrebno da se napravi revizija. Navešću samo jedan primjer. Mnoge žrtve iz sredine iz koje ja dolazim, koje su ubijene kao civili za vrijeme ručka, za vrijeme potrage za vodom i hranom, itd. su vođeni kao borci, zapravo oni su ubijeni kao civili i da dalje ne navodim, to je jedan od primjera. (Fikret Grabovica, Udruženje roditelja ubijene djece opkoljenog Sarajeva '92-'95, Sarajevo, BiH, Nacionalne konsultacije sa udruženjima/udrugama žrtava o nacrtu Statuta REKOM, Tuzla, BiH, 29. maj 2010.)

Manjine zapostavljene.

Ja bih još napomenuo Član 10. gdje Bosna i Hercegovina bira pet članova ili članica. To je mali broj ako uzmemo da imamo tri nacionalna korpusa u Bosni i Hercegovini i od ta tri nacionalna korpusa neka bude po dva člana to je šest, gdje

su nam manjine. Znači 6 + 1, manjine sedam da bude član iz Bosne i Hercegovine. (Dragislav Mijanović, Udruženja ratnih vojnih invalida, Zvornik, BiH, Nacionalne konsultacije sa udruženjima/udrugana žrtava o nacrtu Statuta REKOM, Tuzla, BiH, 29. maj 2010.)

Nejasno donošenje odluka ako REKOM bude imao 20 članova.

U jednom od članova nacrtu Statuta predložene su dvije verzije, da regionalna komisija ima 20 ili 21 član. Ja podržavam opciju A, ne zbog broja ljudi, već zbog nekakve matematike do koje se došlo. Međutim, slažem se sa svima onima, jer imamo tu jednu nelogičnost, koji kažu da bi se neke odluke donijele unutar REKOM-a mora se poštovati princip dvije trećine. Dvije trećine od dvadeset nije neki okrugao broj, tako da je prije svega nejasan. (Amir Kulagić, Koordinacijsko Vijeće Koalicije za REKOM, BiH, Nacionalne konsultacije sa udruženjima/udrugana žrtava o nacrtu Statuta REKOM, Tuzla, BiH, 29. maj 2010.)

Povećati broj članova iz BiH i to iz redova nacionalnih manjina.

Slažem se sa gospodinom iz Zvornika da iz Bosne i Hercegovine pored članova komisije iz reda bošnjačkog, hrvatskog i srpskog stanovništva mora biti i iz reda ostalih, jer se pokazalo, kroz ovaj konsultativni proces, da je dosta pripadnika određenih nacionalnih manjina nastradalo i moramo im dati šansu da i oni radeći kroz regionalnu komisiju ukažu na vlastito stradanje i da učestvuju u bilježenju tog stradanja. Druga stvar, mislim da iz Bosne i Hercegovine je malo pet i mislim da ovaj prijedlog od sedam je dosta korektniji. (Amir Kulagić, Koordinacijsko Vijeće Koalicije za REKOM, BiH, Nacionalne konsultacije sa udruženjima/udrugana žrtava o nacrtu Statuta REKOM, Tuzla, BiH, 29. maj 2010.)

Član 22.

Dela u nadležnosti REKOM-a

Kršenja prava kojima se REKOM bavi uključuju, ali se ne ograničavaju na:

- a. ubistva civila i ratnih zarobljenika;
- b. porobljavanje;
- c. protivpravno zatvaranje;
- d. deportaciju i prisilno premeštanje stanovništva;
- e. silovanje i druge teške oblike seksualnog zlostavljanja;
- f. mučenje i druga nehumana postupanja kojim se namerno stvara velika patnja;
- g. prisilne nestanke;
- h. oduzimanje i uništavanje imovine velikih razmera;
- i. uzimanje talaca;
- j. uništavanje verskih i kulturno-istorijskih objekata;
- k. korišćenje civila i ratnih zarobljenika kao "živih štitova".

Komentar:

Nedostaje genocide.

U članu 22. pobrojana su određena kršenja ljudskih prava i ratnih zločina. Nedostaje nešto što bi trebalo da bude, ali ovo govorim iz vlastitog iskustva i vlastitog ugla posmatranja bez imalo želje da uđem u polemiku sa bilo kim od vas, u ovoj kategorizaciji zločina nedostaje zločin genocida. Da li će njega neko kvalificirati kao masovni zločin, itd., ali s obzirom da dolazim iz Srebrenice i da je Međunarodni sud pravde u Haagu dao tu pravnu kvalifikaciju mislim da bi bilo nekorektno da ne bude u popisu zločina kojim će se baviti REKOM. (Amir Kulagić, Koordinacijsko Vijeće Koalicije za REKOM, BiH, Nacionalne konsultacije sa udruženjima/udrugana žrtava o Statuta REKOM, Tuzla, BiH, 29. maj 2010.)

Član 36.

Uloga REKOM-a u krivičnom procesuiranju

REKOM ima ovlašćenje da:

1. predloži da, u slučaju da lice za koje REKOM ima indicije da je izvršilo ratni zločin ili teško kršenje ljudskih prava saopšti REKOM-u podatke od značaja za otkrivanje lokacije sa ostacima nestalih osoba, ili za otkrivanje drugih počinitelaca, to bude uzeto od strane

nadležnog suda – u slučaju procesuiranja – kao olakšavajuća okolnost od bitnog značaja pri odmeravanju visine kazne;

2. predloži osuđenog izvršioca krivičnog dela za delimično pomilovanje ako to nije u suprotnosti sa zakonskim odredbama odnosne zemlje, ako REKOM-u saopšti podatke od značaja za otkrivanje lokacije sa ostacima nestalih osoba, ili za otkrivanje drugih počinilaca;
3. predloži vanredno ublažavanje kazne, ako lice saopšti REKOM-u podatke od značaja za otkrivanje lokacije sa ostacima nestalih osoba, ili za otkrivanje drugih počinilaca.

Komentar:

Ako osuđenik nije na sudu otkrio tajne grobnice onda postoji opasnost od zloupotrebe vanrednog ublažavanja kazne.

Ako je već osuđeni izvršilac ili naredbodavac i ako već izdržava kaznu imao je priliku već ranije da to kaže na Sudu ako je želio to da kaže da mu se to naravno uzme kao olakšavajuća okolnost. Ja ne vidim da će jedan izvršilac, osuđenik, izvinjavam se, neko ko je osuđen zbog izvršenog krivičnog djela ratnog zločina sada nakon nekoliko godina izdržavanja kazne prihvatiti da komisiji kaže, ne prihvatiti nego bojim se određene zloupotrebe, jer on već izdržava kaznu, a imao je priliku na Sudu i u svoju odbranu da kaže ko su drugi počinio i gdje su lokaliteti i smatram da bi mu se to uzelo u razmatranje kao olakšavajuća okolnost, bar bi sudovi tako prihvatili ili tužilaštva. Ako je neko želio to da kaže imao je priliku u svojoj odbrani ili tužilaštvu ili da bude svjedok saradnik ili već kako, imao je priliku. Ne znam, bojim se opet neke zloupotrebe jer komisija da predloži vanredno ublažavanje kazne nekome ko već izdržava kaznu za nešto što je počinio.

(Mevludin Lupić, Udruženje porodica zarobljenih i nestalih lica opštine Zvornik, Zvornik, BiH, Nacionalne konsultacije sa udruženjima/udrugama žrtava o nacrtu Statuta REKOM REKOM, Tuzla, BiH, 29. maj 2010.)

Potrebna psihološka pomoć da bi žrtve govorile.

S obzirom da dolazim iz "Medike" iz Zenice imam potrebu da kažem da se radujem, da mi je ustvari drago, teško je reći radujem pogriješila sam malo, da se

žrtvama i svjedocima pruža psihološka pomoć i savjet kao i zaštita žrtava i svjedoka. Počela bi sa onim da ljudi imaju potrebu da govore, smatram da je ovo dobro što je predviđeno, da treba voditi upravo računa o tome. Ako su imali terapijski proces koji su prošli onda je i terapeut ili terapeutkinja svjedok posljedica i onog što je osoba preživjela. Dakle i oni mogu govoriti o tome kolika je dubina rane i povrede. (Nasiha Šehić, Medika, Zenica, BiH, Nacionalne konsultacije sa udruženjima/udrugana žrtava o nacrtu Statuta REKOM, Tuzla, BiH, 29. maj 2010.)

Svaka žrtva mora biti personalizirana.

Ja se od početka zalažem da svaka žrtva bude personalizirana, to znači da ima svoj karton u kojem ćemo mi nju personalizirati u smislu ime, prezime, ime oca, matični broj, datum rođenja, mjesto rođenja, zatim čime se ta osoba bavila u prošlosti, da li je oženjena, da li ima porodici – dva vrlo bitna segmenta. Zatim, da li je bio pripadnik neke oružane formacije ili je bio civil i druga bitna stavka jeste okolnost pod kojom je ta osoba izgubila život. Na taj način mi pravimo distinkciju između onih koji su izgubili život u neposrednim borbenim dejstvima i onih koji su, ako smijem reći, na neki drugi način izgubili život i naravno u završnom dijelu veoma značajno bi bilo da li je ta osoba pronađena, da li je identificirana, da li je ukopana. (Amir Kulagić, Koordinacijsko Vijeće Koalicije za REKOM, BiH, Nacionalne konsultacije sa udruženjima/udrugana žrtava o nacrtu Statuta REKOM, Tuzla, BiH, 29. maj 2010.)